

УДК 351.777:504.06

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-6)

Кирило НІКОЛАЄВ

кандидат сільськогосподарських наук, доцент, професор кафедри публічного адміністрування, ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039

ORCID: 0000-0003-0404-6113

Kyrylo NIKOLAIEV

Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska St, Kyiv, Ukraine, 03039

ORCID: 0000-0003-0404-6113

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

THE ROLE OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE FORMATION OF ENVIRONMENTAL SAFETY POLICY IN UKRAINE

Автором розглянуто ключову роль громадських організацій в Україні у формуванні політики екологічної безпеки та їх вплив на створення екологічно свідомих та активних спільнот. Досліджено різноманітні ініціативи, що охоплюють освітні програми, практичні тренінги та місцеві ініціативи, спрямовані на розвиток сталого способу життя, збереження природи та вирішення місцевих екологічних проблем. Підкреслено, що завдяки ініціативам громадських організацій, спільноти стають центрами сталого розвитку, а громадські організації виступають каталізаторами змін у формуванні екологічно відповідальних та збалансованих спільнот для майбутніх поколінь. Обґрунтовані основні інструменти громадських організацій, такі як освітні програми, тренінги та локальні ініціативи, які сприяють підвищенню екологічної грамотності та активної участі громадян у збереженні довкілля. Дії громадських організацій розглядаються як важливий фактор у формуванні стійкого та екологічно безпечного суспільства. Визначено, що ці організації є не лише посередниками між громадянами та владою у вирішенні екологічних проблем, а й джерелом інновацій та ідей для створення сталого майбутнього. В додаток до викладу ролі громадських організацій у формуванні політики екологічної безпеки в Україні, наголошує на тому, що громадські організації виступають ініціаторами сталого розвитку та важливими учасниками в процесі змін у способі сприйняття та взаємодії суспільства з природою. Їхні заходи здебільшого спрямовані на побудову екологічно відповідальної культури та виховання поколінь, які свідомо взаємодіють із навколишнім середовищем. Підкреслює важливість ролі громадських організацій в створенні екологічно свідомого суспільства, яке взаємодіє з природою з урахуванням принципів сталого розвитку.

Ключові слова: громадські організації, політика екологічної безпеки, участь громадськості, лобіювання, наукові дослідження, екологічна освіта, міжнародна співпраця, сталий розвиток, місцеві ініціативи, збереження природи.

The author considered the key role of public organizations in Ukraine in the formation of environmental security policy and their influence on the creation of environmentally conscious and active communities. A variety of initiatives covering educational programs, practical trainings and local initiatives aimed at the development of a sustainable lifestyle, nature conservation and solving local environmental problems have been studied. It is emphasized that thanks to the initiatives of public organizations, communities become centers of sustainable development, and public organizations act as catalysts for changes in the formation of ecologically responsible and balanced communities for future generations. The basic tools of public organizations, such as educational programs, trainings and local initiatives, which contribute to increasing environmental literacy and active participation of citizens in environmental protection, are justified. The actions of public organizations are considered as an important factor in the formation of a sustainable and ecologically safe society. It was determined that these organizations are not only mediators between citizens and authorities in solving environmental problems, but also a source of innovation and ideas for creating a sustainable future. In addition to the presentation of the role of public organizations in the formation of environmental security policy in Ukraine, it emphasizes that public organizations act as initiators of sustainable development and important participants in the process of changes in the way society perceives and interacts with nature. Their activities are mostly aimed at building an ecologically responsible culture and raising generations that consciously interact with the environment. Emphasizes the importance of the role of public organizations in creating an environmentally conscious society that interacts with nature, taking into account the principles of sustainable development.

Key words: public organizations, environmental security policy, public participation, lobbying, scientific research, environmental education, international cooperation, sustainable development, local initiatives, nature conservation.

Постановка проблеми. Наша країна стоїть перед завданням розробки ефективної стратегії екологічної безпеки, яка враховуватиме потреби сучасного суспільства та гарантуватиме сталість та екологічну безпеку у майбутньому. Однак, наявність різноманітних екологічних проблем, забруднення навколишнього середовища та знищення природних ресурсів ставлять під загрозу цілісність екосистем та здоров'я нації. Громадські організації в Україні виступають ключовим фактором у вирішенні цих проблем, проте важливо визначити оптимальні стратегії та механізми співпраці для забезпечення ефективної реалізації політики екологічної безпеки на всіх рівнях – від місцевого до міжнародного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми ролі громадських організацій у формуванні політики екологічної безпеки в Україні досліджували такі науковці, як: М. Андрієнко, В. Шако, А. Андрусевич, З. Козак, Г. Журавська, С. Матус, С. Кашпур, Ю. Мирошниченко та інші.

Мета статті. Метою цієї статті є вивчення впливу громадських організацій на формування політики екологічної безпеки в Україні та визначення їхньої ключової ролі у забезпеченні сталого та екологічно безпечного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Громадські організації в Україні відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні та впровадженні політики екологічної безпеки. Їхня діяльність орієнтована на вза-

ємодію з урядом, науковими установами та громадськістю з метою забезпечення сталого розвитку та збереження природи.

Доречно зазначити важливі аспекти, що стосуються участі громадських організацій у формуванні політики екологічної безпеки.

Варто розглянути більш детально важливість аспектів участі громадських організацій у формуванні політики екологічної безпеки.

Необхідно відмітити думку вчених М. Хилька та О. Салтовського, що зважаючи на важливість лобіювання та активізму громадських організацій у сфері екології, детальніше можна розглянути наступні аспекти їхньої діяльності:

– *створення законодавства:* громадські організації активно впливають на процес створення нового екологічного законодавства. Вони можуть запропонувати конкретні положення, висловити зауваження та ввести покращення до проєктів законів, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки;

– *моніторинг виконання законодавства:* громадські організації відіграють роль контролю за виконанням екологічних законів та стандартів. Шляхом систематичного моніторингу вони визначають, наскільки ефективно уряд впроваджує та дотримується прийнятих норм;

– *екологічні аналізи та дослідження:* громадські організації проводять наукові дослідження та аналіз екологічних проблем, надаючи обґрунтовані докази необхідності прийняття певних законодавчих ініціатив;

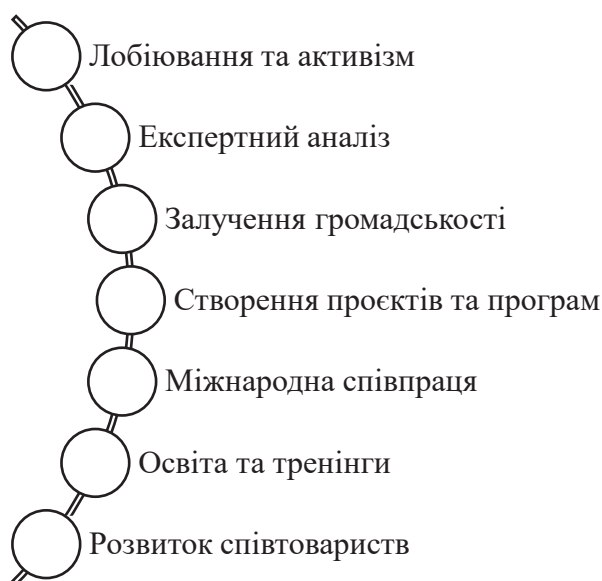

Рис. 1. Громадські організації і їх роль у впливі на становлення політики екологічної безпеки

Джерело: складено та узагальнено на основі аналізу джерела [5].

– *петиції та громадські кампанії*: спрямовані на залучення громадськості, петиції та громадські кампанії громадських організацій мають на меті створення гучного голосу громади. Ці дії створюють тиск на уряд для швидкого та ефективного реагування на екологічні виклики;

– *участь у консультаціях та робочих групах*: громадські організації можуть брати участь у консультаціях та робочих групах з розробки екологічних стратегій та політик. Це дозволяє їм напряму впливати на формування рішень щодо екологічної безпеки [7, с. 34-46].

Отже, всі ці аспекти взаємодії громадських організацій із законодавчим середовищем розкривають різні способи, якими вони впливають на політику екологічної безпеки через лобювання та активізму.

Доречно зазначити думку вченої Г. Журавської [3], що експертний аналіз, який проводять громадські організації, відіграє важливу роль у формуванні об'єктивної інформації та прийнятті рішень у галузі екологічної безпеки. Збір даних активно взаємодіють з науковими дослідниками та спеціалістами для збору різноманітних даних щодо стану довкілля. Це може включати в себе аналіз якісних та кількісних показників, вимірювань забруднення повітря, води, ґрунту та інших екологічних параметрів. Після збору даних громадські організації залучають експертів для глибокого аналізу отриманих результатів. Це включає в себе ідентифікацію та оцінку екологічних проблем, виявлення їхніх потенційних наслідків та розробку рекомендацій для подальших дій.

Крім того, громадські організації прагнуть забезпечити об'єктивність своїх висновків,

базуючись на наукових доказах та даних. Вони намагаються уникати впливу політичних або економічних інтересів для забезпечення чесного та надійного аналізу. Після завершення аналізу громадські організації публікують результати своїх досліджень. Це може бути представлення в наукових журналах, розробка звітів або створення інформаційних матеріалів для широкої громадськості. Громадські організації використовують наукові висновки для лобювання урядових структур та впливу на прийняття екологічно орієнтованих політичних рішень. Можуть співпрацювати з науковими установами та урядовими органами для спільного проведення досліджень, забезпечуючи таким чином більш об'єктивний погляд на екологічні питання.

Отже, цей експертний аналіз гарантує, що прийняття рішень у галузі екологічної безпеки ґрунтується на наукових доказах та об'єктивних оцінках, забезпечуючи сталість та ефективність заходів, спрямованих на охорону довкілля.

Варто зазначити, що залучення громадськості до обговорення екологічних питань є ключовим елементом формування екологічної свідомості та відповідальності. Громадські організації активно використовують різноманітні засоби для створення платформ, де громадяни можуть обмінюватися ідеями, висловлювати свої думки та активно приймати участь у прийнятті рішень, спрямованих на збереження екологічної безпеки. Наведена нижче таблиця відображає різноманітні засоби, які використовуються для цієї мети.

Отже, представлені різноманітні стратегії, які використовують громадські організації з метою впливу на громадськість і сприяння активному обговоренню екологічних питань.

Таблиця 1

Засоби залучення громадськості до обговорення екологічних питань

Засіб залучення	Опис
Громадські форуми та заходи	організація відкритих платформ для обговорення та взаємодії громадськості
Громадські консультації	проведення консультацій для активного залучення громадськості до прийняття рішень
Онлайн-платформи та спільноти	використання інтерактивних онлайн-середовищ для обговорення та спільної дії
Інформаційні кампанії	проведення кампаній для підвищення свідомості про екологічні питання
Участь у місцевих проектах	залучення громадськості до реалізації місцевих ініціатив з охорони навколишнього середовища
Екологічні тренінги та Робочі групи	організація освітніх заходів та робочих груп для збагачення знань та вирішення проблем
Медіакампанії з громадською участю	створення медіакампаній з активною участю громадськості

Джерело: складено та узагальнено на основі аналізу джерела [2].

Від громадських форумів та консультацій до використання онлайн-платформ та медіа-кампаній, ці засоби створюють позитивне середовище для обміну ідеями, підвищення свідомості та активної участі громадян у збереженні екологічної безпеки. Цей многогранний підхід сприяє формуванню сталої екологічної свідомості та спільної відповідальності за довкілля.

Доречно наголосити, що громадські організації відзначаються активною розробкою та реалізацією екологічних проєктів та програм, які мають за мету покращення стану довкілля та сприяння сталому розвитку.

Крім цього, громадські організації ретельно розробляють концепції своїх проєктів, визначаючи цілі, завдання та очікувані результати. Цей етап передбачає вивчення екологічних проблем та визначення шляхів їх вирішення. Проєкти спрямовані на підвищення енергоефективності включають в себе впровадження новітніх технологій, які зменшують витрати енергії та викиди, сприяючи зменшенню впливу на довкілля. Програми підтримки використання відновлюваних джерел енергії спрямовані на впровадження сонячних, вітрових та інших екологічно чистих джерел енергії з метою зменшення залежності від традиційних, забруднюючих джерел. Проєкти, спрямовані на охорону природної різноманітності, включають в себе створення заповідників, програми збереження рідкісних видів та відновлення природних екосистем. Громадські організації виробляють програми, спрямовані на зменшення викидів токсичних речовин у повітря, воду та ґрунт, сприяючи поліпшенню якості навколишнього середовища. Проєкти передбачають активне залучення громадськості через інформаційні кампанії, тренінги та участь у реалізації проєктів, створюючи партнерство між громадою та організацією [1, с.6].

Таким чином, ці екологічні ініціативи громадських організацій спрямовані на створення життєвого та екологічно збалансованого оточення, де збереження природи поєднується із задоволенням потреб сучасного суспільства.

Необхідно відмітити думку вченого О. Мотайла, який вважає, що громадські організації приймають активну участь у глобальних ініціативах, сприяючи обміну досвідом та розробці спільних стратегій з екологічної безпеки. Варто розглянути, як громадські організації співпрацюють для забезпечення екологічного благополуччя у всьому світі:

– *обмін досвідом*: громадські організації встановлюють контакти з аналогічними організаціями з інших країн для обміну досвідом

та передачі кращих практик у сфері екологічної діяльності;

– *спільні проєкти та програми*: співпраця охоплює розробку та реалізацію спільних проєктів та програм, спрямованих на розв'язання міжнародних екологічних проблем. Це може включати в себе спільні наукові дослідження, ініціативи з боротьби із зміною клімату та інші глобальні ініціативи;

– *лобіювання на міжнародному рівні*: громадські організації здійснюють лобіювання на міжнародному рівні для впливу на прийняття міжнародних нормативів та угод в галузі охорони довкілля та екологічної безпеки;

– *участь у міжнародних форумах*: громадські організації активно беруть участь у міжнародних форумах, конференціях та самітах, де вони можуть обговорювати екологічні питання та формулювати спільні підходи до їх вирішення;

– *ініціативи з освіти та навчання*: здійснення ініціатив з освіти та навчання та тренінгових для сприяння розумінню та усвідомленню міжнародних аспектів екологічних проблем та безпеки;

– *громадський тиск*: громадські організації мобілізують громадський тиск на міжнародному рівні для створення умов для прийняття зобов'язань з охорони довкілля та ефективного впливу на прийняття екологічних рішень [6].

Доречно наголосити, що міжнародна співпраця в екологічній сфері є ключовою для вирішення глобальних проблем та забезпечення сталого розвитку, і громадські організації відіграють важливу роль у цьому процесі.

Громадські організації розробляють та впроваджують програми освіти та тренінгів, зорієнтовані на підвищення рівня екологічної грамотності та навичок у населення. Ці ініціативи не лише надають інформацію про екологічні проблеми, але й навчають, як діяти для їх вирішення. Хоча можливо важко виміряти безпосередній вплив, вони сприяють створенню свідомого підходу до довкілля та готовності до власної участі у збереженні природи.

Організують екологічні курси та лекції, щоб розширити знання громадян про важливі аспекти екології, включаючи зміну клімату, втрату різноманіття життя та інші складнощі. Програми включають практичні тренінги, що надають можливість людям здобувати конкретні навички для сталого способу життя, такі як відсортування сміття, використання екологічних матеріалів тощо. Учасники мають можливість спілкуватися та отримувати консультації від експертів у сфері еколо-

гії, щоб краще розуміти найновіші тенденції та проблеми [3].

Крім того, програми сприяють участі в екологічних проєктах, де учасники можуть застосовувати свої знання на практиці та впливати на місцеве довкілля. Застосування інтерактивних засобів, таких як відеоматеріали та онлайн-ресурси, щоб зробити процес навчання цікавим та доступним. Впровадження масових освітніх кампаній, що викликають громадську увагу та заохочують до позитивних змін у поведінці на користь довкілля.

Отже, ці освітні та тренінгові ініціативи громадських організацій виступають як основний інструмент для формування екологічної свідомості та активної участі громадян у вирішенні екологічних проблем.

Громадські організації грають важливу роль у сприянні розвитку співтовариства, яке активно зацікавлене у збереженні навколишнього середовища.

Доречно наголосити, що вони сприяють виникненню та розвитку місцевих ініціатив, які орієнтовані на розв'язання конкретних екологічних питань на рівні спільноти. Проєкти сприяють мобілізації та використанню місцевих ресурсів для вирішення екологічних проблем, забезпечуючи ефективне використання потенціалу спільнот. Громадські організації сприяють екологічній освіті в спільнотах, розширюючи розуміння мешканців про важливість екології та їхню роль у її збереженні. Ініціативи спрямовані на створення та утримання екологічних зон та парків у місцевості для покращення якості навколишнього середовища.

Слід додати, що сприяння використанню місцевих, екологічно чистих продуктів та методів виробництва для підтримки місцевої економіки та зменшення екологічного відбитку. Громадські організації активно привертають добровольців з місцевих спільнот

для участі в екологічних проєктах та ініціативах [4].

Отже, ці заходи спрямовані на створення стійкого, екологічно освіченого оточення, де мешканці можуть спільно допомагати вирішувати проблеми і вдосконалювати своє життя.

Таким чином, аспекти наочно вказують на те, що громадські організації в Україні виступають як динамічний каталізатор у формуванні політики екологічної безпеки. Вони активно діють на різних рівнях, розпочинаючи з місцевого та закінчуючи міжнародним, з метою досягнення загального об'єктиву – сталого та екологічно безпечного розвитку. Їхня діяльність виявляється в систематичному лобюванні, проведенні наукових досліджень, залученні громадськості та співпраці на міжнародному рівні.

Висновок. Вище зазначене дозволяє висновувати, що громадські організації відіграють важливу та невід'ємну роль у формуванні екологічно свідомих та активних спільнот. Їхні дії охоплюють широкий спектр ініціатив, спрямованих на розвиток сталого способу життя, збереження природи та вирішення місцевих екологічних проблем. За допомогою освітніх програм, практичних тренінгів, формування місцевих ініціатив та інших заходів громадські організації не лише підвищують рівень екологічної грамотності, але й мотивують громадян до активної участі в збереженні довкілля.

Таким чином, завдяки їхнім ініціативам, спільноти стають центрами сталого розвитку, де люди не лише усвідомлюють важливість природо збереження, але й приймають конкретні кроки для поліпшення якості навколишнього середовища. Громадські організації, як каталізатори змін, продовжують відігравати ключову роль у створенні екологічно відповідальних та збалансованих спільнот для майбутніх поколінь.

Література:

1. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональних рівнях. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016 р. № 9. С. 1–7.
2. Андрусевич А., Козак З. Доступ громадськості до прийняття рішень щодо відновлення України в частині збереження довкілля і протидії зміні клімату. 2023 р. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/2023-03/zvit_uchast-gromadskosti-u-procesakh-vidbudovi-2023.pdf
3. Журавська Г. Як громади можуть впливати на національну екологічну політику і чому це вигідно обом сторонам. URL: https://ecoclubrivne.org/eco_politics/
4. Кашпур С.О., Мирошниченко Ю.О. Дослідження ролі органів місцевого самоврядування, громадських організацій та молоді у реалізації регіональної екологічної політики. *Економіка*. № 4, 2021 р. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/4_2021/23.pdf
5. Матус С. Громадські організації у формуванні екологічної політики та вирішенні екологічних питань. 2021 р. URL: <https://cedos.org.ua/go-u-formuvanni-ekologichnoyi-polityky-ta-vyrishenni-ekologichnyh-pytan-konspekt-vystupu-svitlany-matus/>

6. Мотайло О. В. Ризики та загрози національній безпеці. Актуальні питання у сфері державного управління. № 5, 2020 р. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/5_2020/23.pdf
7. Хилько М. І., Салтовський О. І. Гуманітарні аспекти екологічної кризи в Україні. *Політичні інститути та процеси*. № 2, 2023 р. С. 34–46.
8. Semenets-Orlova, I., Shevchuk, R., Plish, B., Moshnin, A., Chmyr, Y., & Poliuliakh, R. 2022. Human-centered approach in new development tendencies of value-oriented public administration: Potential of education.
9. Semenets-Orlova, I., Shevchuk, R., Plish, B., Grydiushko, I., & Maistrenko, K. Innovative approaches to development of human potential in modern public administration. *Economic Affairs*, 67(4s), 2022, 915-926.
10. Radchenko, O., Kovach, V., Radchenko, O., Kriukov, O., Sydoruk, L., Sharov, P., & Semenets-Orlova, I. 2021. Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 280, p. 09024). EDP Sciences.

References:

1. Andriienko, M. V., Shako, V. S. (2016). Sutnist derzhavnoi ekolohichnoi polityky na zahalnoderzhavnomu ta rehionalnykh rivniakh [Essence of state environmental policy at the national and regional levels]. *Public Administration: Improvement and Development*, 2016, 9, pp. 1-7. [in Ukrainian].
2. Andrushevych, A., Kozak, Z. (2023). Dostup hromadskosti do pryiniattia rishen shchodo vidnovlennia Ukrainy v chastyni zberezhennia dovkilli i protydii zmini klimatu [Public access to decision-making on Ukraine's recovery in environmental conservation and climate change mitigation]. Retrieved from: https://ua.boell.org/sites/default/files/2023-03/zvit_uchast-gromadskosti-u-procesakh-vidbudovi-2023.pdf [in Ukrainian].
3. Zhuravska, G. (n.d.). Yak hromady mozhut vplyvaty na natsionalnu ekolohichnu polityku i chomu tse vyhidno obom storonam [How communities can influence national environmental policy and why it is beneficial for both sides]. Retrieved from: https://ecoclubrivne.org/eco_politics/ [in Ukrainian].
4. Kashpur, S. O., Miroshnychenko, Yu. O. (2021). Doslidzhennia roli orhaniv mistsevoho samovriaduvannia, hromadskykh orhanizatsii ta molodi u realizatsii rehionalnoi ekolohichnoi polityky [Research on the role of local self-government bodies, civil organizations, and youth in the implementation of regional environmental policy]. *Economics*, 2021, 4. Retrieved from https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/4_2021/23.pdf [in Ukrainian].
5. Matus, S. (2021). Hromadski orhanizatsii u formuvanni ekolohichnoi polityky ta vyrishenni ekolohichnykh pytan [Civil organizations in shaping environmental policy and addressing environmental issues]. Retrieved from <https://cedos.org.ua/go-u-formuvanni-ekologichnoyi-polityky-ta-vyrishenni-ekologichnyh-pytan-konspekt-vystupu-svitlany-matus/> [in Ukrainian].
6. Motailo, O. V. (2020). Ryzkyky ta zahrozy natsionalnii bezpetsi [Risks and Threats to National Security]. *Current Issues in Public Administration*, 5. Retrieved from https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/5_2020/23.pdf [in Ukrainian].
7. Khilko, M. I., Saltovskiy, O. I. (2023). Humanitarni aspekty ekolohichnoi kryzy v Ukraini [Humanitarian aspects of the environmental crisis in Ukraine]. *Political Institutions and Processes*, 2023, 2, pp. 34-46. [in Ukrainian].
8. Semenets-Orlova, I., Shevchuk, R., Plish, B., Moshnin, A., Chmyr, Y., & Poliuliakh, R. (2022). Human-centered approach in new development tendencies of value-oriented public administration: Potential of education.
9. Semenets-Orlova, I., Shevchuk, R., Plish, B., Grydiushko, I., & Maistrenko, K. (2022). Innovative approaches to development of human potential in modern public administration. *Economic Affairs*, 67(4s), 915-926.
10. Radchenko, O., Kovach, V., Radchenko, O., Kriukov, O., Sydoruk, L., Sharov, P., & Semenets-Orlova, I. (2021). Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 280, p. 09024). EDP Sciences.